

Олександра ПУШ,

orcid.org/0000-0002-2683-6952

асистент кафедри перекладу та філології

Університету Короля Данила

(Івано-Франківськ, Україна) oleksandra.push@ukd.edu.ua

Наталія ГАСЮК,

orcid.org/0000-0003-0546-662X

доцент кафедри перекладу та філології

Університету Короля Данила

(Івано-Франківськ, Україна) nataliia.hasiuk@ukd.edu.ua

КОНЦЕПТ DEATH В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У статті проводиться когнітивно-концептуальний аналіз способів репрезентації концепту death на рівні фразеологічних одиниць в англомовній картині світу. Розглядається питання різноманітності семантичних угруповань, з якими пов'язано вирази розглянутого концепту. Матеріалом для дослідження стали англійські фразеологічні одиниці, отримані методом суцільної вибірки з двомовних і тлумачних словників.

У структурі семантичного поля концепту death можна виокремити ядерну концептуальну ознаку закінчення життя людини чи іншого живого організму, стосовно якої всі інші вважатимуться периферійними. До ядра концепту death в англійській мові входять такі лексичні одиниці: death, dead man, grave, tomb, to die. Концепт death у контексті англійської лінгвокультури вербалізується в пареміях із залученням евфемізмів та метафор, що утворюються і функціонують завдяки дії механізмів психологічного захисту.

Семантична класифікація фразеологізмів, які репрезентують концепт death, налічує чотири групи: смерть як завершення життя, смерть як переривання життя, ставлення до смерті, ритуали смерті.

Концепт death також семантично реалізується у прислів'ях і приказках, що описують смерть як природний і неминучий процес, який торкнеться кожної людини й якого нікому не вдасться уникнути. В окрему велику групу пареміологічних одиниць ми виділяємо прислів'я, в яких смерть постає як процес, що зрівнює всіх людей, та прислів'я і приказки, в яких описується смерть воїнів у боротьбі за свою країну.

Провівши аналіз пареміологічних одиниць із компонентами семантичного поля death, можемо сказати, що концепт death широко представлений в англомовній картині світу і належить до багатовимірних ментальних одиниць, що мають широку репрезентативність у національних мовних картинах світу, розкривають самотність національного семіотичного простору і дають змогу визначити особливості етнічних світоглядних орієнтирів та своєрідність світосприйняття.

Ключові слова: фразеологія, мовна картина світу, концепт, когнітивна лінгвістика, мова і мислення.

Oleksandra PUSH,

orcid.org/0000-0002-2683-6952

Assistant Lecturer at the Department of Translation and Philology

of King Danylo University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) oleksandra.push@ukd.edu.ua

Nataliia HASIUK,

orcid.org/0000-0003-0546-662X

Associate Professor at the Department of Translation and Philology

of King Danylo University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) nataliia.hasiuk@ukd.edu.ua

CONCEPT DEATH IN THE ENGLISH LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD

This article provides a cognitive-conceptual analysis of ways of representing the concept of death at the level of phraseological units in the English-language picture of the world. The article deals with the issue of diversity of semantic groups, which are associated with expressions of the considered concept. The material for the study was English phraseological units, obtained by the method of continuous sampling of bilingual and explanatory dictionaries.

In the structure of the semantic field of the concept of death, it is possible to distinguish a nuclear conceptual feature of the end of life of a person or other living organism, in respect of which all others will be considered peripheral. The core

of the concept of death in English includes the following lexical units: death, dead man, grave, tomb, to die. The concept of death in the context of English language culture is verbalized in proverbs involving euphemisms and metaphors that are created and function through the action of psychological protection mechanisms.

The semantic classification of phraseologisms representing the concept of death has four groups: death as the end of life, death as the interruption of life, the attitude to death, the rituals of death.

The concept of death is also semantically implemented in proverbs and sayings that describe death as a natural and inevitable process that touches every person and which no one can avoid. We divide proverbs into separate large groups of proverbs where death appears as a process that equates all people, and proverbs and sayings, which describes the death of soldiers in the fight for their country.

Having analyzed the paremological units with the components of the semantic field of death, we can say that the concept of death is widely represented in the English language world, and refers to multidimensional mental units that have a wide representation in the national linguistic pictures of the world, reveal the identity of national semiotic identity and allow to determine the ethnic worldview and peculiarities of world perception.

Key words: phraseology, the language picture of the world, concept, cognitive linguistics, language and thinking.

Постановка проблеми. Дослідження співвідношення мови, мислення і культури, які безпосередньо впливають на мовну картину світу цілого етносу, протягом багатьох десятиліть знаходяться у центрі уваги вчених і досі є актуальними для сучасної науки. Подібним дослідженням присвячено роботи багатьох видатних лінгвістів, таких як В. фон Гумбольдт, Б. Уорф, Е. Сепір і т. д.

М. Мінський називав мову путівником у «соціальної дійсності»: значною мірою люди знаходяться під впливом конкретної мови, яка стала засобом висловлювання в даному соціумі. Насправді «реальний світ» значною мірою несвідомо будується на основі мовних звичок тієї чи іншої соціальної групи (Астахова, 2008: 206).

Мова бере безпосередню участь у формуванні мовної картини світу, оскільки, з одного боку, в ньому відбувається формування глибинної мовної картини світу, а з іншого – мова сама висловлює картину світу.

Мова служить засобом вербалізації концепту. Незважаючи на те що вербалізація не є обов'язковою умовою існування концепту, саме мовне втілення служить ключем, який відкриває концепт як одиницю розумової діяльності. Слово є єдиним способом доступу до концептуального знання, через слово ми маємо можливість підключити до розумової діяльності й інші концептуальні ознаки, безпосередньо не названі даним словом. Слово «включає» концепт у нашій свідомості, дає змогу користуватися цим концептом у розумовій діяльності (Попова, Стернін, 2007: 78).

У будь-якій мові в мовному побуті народу поряд зі словами і стійкими поєднаннями слів використовуються також стійкі словосполучення. Одним із різновидів таких словосполучень є прислів'я і приказки.

Прислів'я та приказки є неймовірно цінним джерелом інформації про культуру і менталітет того чи іншого народу. У них знаходять своє відображення приклади свідомості етносу.

Прислів'я та приказки досить стислі за формою, однак, незважаючи на це, містять у собі сукупність знань про зовнішній порядок світобудови і про внутрішній світ людини, а також є певною системою моральних та етичних норм. Вони слугували і служать потужним засобом народної педагогіки. Люди всіх часів передавали їх із покоління в покоління як знаряддя виховання, регулювання відносин між членами суспільства, а самі ж паремії були найважливішою філософією життя. Живучість прислів'їв і приказок пояснюється тим, що вони завжди жваво, коротко, влучно й образно висловлювали вічну істину, тим самим пропонуючи готові рецепти виховання, правила поведінки (Батчулуун, 2008: 7).

Аналіз досліджень. Вивчення концепту *death*, який вербалізується пареміологічними засобами мови, становить великий інтерес, оскільки дає змогу вибудувати відповідний фрагмент картини світу. Концепт, який пов'язаний із відходом із життя, належить до числа базових концептів у багатьох мовних картинах світу і має широкі функціональні можливості. Універсальні поняття, що розглядаються у даній статті, утворюють свого роду «модель світу», за допомогою якої люди сприймають навколишню дійсність (Яковлева, 2007: 178)

Концепт *death* як репрезентант універсальної аксіологічної константи неодноразово привертая увагу лінгвістичної спільноти. Аспекти когнітивної організації концепту *death*, його смислове наповнення, семантичні моделі фразеологічних одиниць, дискурсивний потенціал концепту у слов'янських, германських і романських мовах порушували О. О. Близнюк (Близнюк, 2008), С. Г. Воркачов (Воркачов, 2011), М. В. Жуйкова (1996), І. Б. Іванова (2008), О. С. Колесник (2012), М. В. Кравець (2011), Ж. В. Краснобаєва-Чорна (2008), С. М. Толстая (1999; 2012) та інші дослідники.

Актуальність роботи визначається загальною спрямованістю сучасних мовознавчих студій на

дослідження психологічних механізмів, що відображають особливості етнічної свідомості, риси національного характеру, менталітет народу. Маніфестація концепту *death* у пареміях відбувається переважно через використання евфемізмів і метафор, що створюються та функціонують завдяки дії психологічного захисту: заперечення, переоцінки, усунення, відчуження, заміщення (З. Фрейд, Е. Фромм, К. Г. Юнг, М. Вебер, Г. Зім-мель, І. Я. Березна, Р. М. Грановська, О. Т. Москаленко, В. Ф. Сержантов та ін.). Дослідження даного концепту у паремійному фонді є важливим для розуміння національно-культурної ідентичності кожного народу.

Мета статті – виявлення особливостей мовної реалізації концепту *death* в англомовній картині світу.

Об'єктом дослідження став концепт *death* у паремійному корпусі англійської мов.

Матеріалом для написання цієї статті стали прислів'я, приказки, загадки, пов'язані зі смертю, виокремлені шляхом суцільної вибірки зі спеціальних лінгвокультурологічних довідкових джерел, тлумачних словників.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження концептів у сучасній лінгвістиці використовується «концептуальний аналіз», який дає змогу вивчити мовну репрезентацію концепту, розкрити найбільш уживані контексти слова концепту, простежити його розвиток як результат розумової діяльності і його подальше формування у національній свідомості через дані контексти.

За основу когнітивно-концептуального аналізу фразеологічних номінацій концепту *death* прийнято методіку дослідження концепту, представлену в дослідженні З. Д. Попової та І. А. Стерніна «Когнітивна лінгвістика», що базується на принципах семантико-когнітивного аналізу концептів.

Смерть вважається одним із найважливіших явищ людського буття і є найбільш знаковим поняттям будь-якої лінгвокультури. Дослідженню концепту *death* присвячено праці таких лінгвістів, як Хо Сон Те (2001 р.), В. В. Тарасенко (2008 р.), Г. А. Багаутдінова (2007 р.), Ю. С. Арсентьєва (2012 р.), О. О. Близняк, Е. Серєда (2016 р.).

Концепт *death* є одним з універсальних концептів у мовній картині світу багатьох народів. Універсальні поняття, подібні розглянутому в нашій статті, утворюють свого роду «модель світу», за допомогою якої люди сприймають навколишню дійсність (Яковлева, 2007: 178). Явище смерті завжди було проблемою для людини, культури і філософії й залишається актуальним у сучасному світі, оскільки в даному концепті знаходить від-

ображення суспільно-історичний досвід, накопичений людиною за історію свого існування. Проблема визначення концепту *death* викликає підвищений інтерес лінгвістів і лінгвокультурологів, однак ще не має однозначного вирішення, хоча значимість і цінність цього концепту досить високі. Дослідженню концепту *death* на мовному матеріалі присвячено дисертаційні роботи низки лінгвістів. Наприклад, В. В. Тарасенко розглядає концепти *life* і *death* на матеріалі англійської та російської мов (2008 р.), Г. А. Багаутдінова присвячує частину свого дослідження фразеологічній діаді *life death* (2007 р.), Ю. С. Арсентьєва досліджує фразеологізми та евфемізми в англійській і російській мовах (2012 р.).

У структурі семантичного поля концепту *death* можна виокремити ядерну концептуальну ознаку закінчення життя людини чи іншого живого організму, стосовно якої всі інші вважатимуться периферійними. До ядра концепту *death* в англійській мові входять такі лексичні одиниці: *death, dead man, grave, tomb, to die* із подальшим словниковим значенням *an act of dying, the end of life* (Вуек, 2009: 124).

Концепт *death* у контексті англійської лінгвокультури вербалізується в пареміях із залученням евфемізмів та метафор, що утворюються і функціонують завдяки дії механізмів психологічного захисту. В основі евфемізмів міститься імпліцитна концептуальна інформація (М. В. Піменова, N. Galli de' Paratesi). Психологічним підґрунтям евфемізмів і метафор є прагнення витіснити й замінити в мовленні явища, які викликають негативні емоції.

У *The Collaborative International Dictionary of English* лексема *death* має такі значення:

1. the cessation of all vital phenomena without capability of resuscitation, either in animals or plants;
2. total privation or loss; extinction; cessation;
3. manner of dying; act or state of passing from life;
4. cause of loss of life;
5. personified: the destroyer of life, conventionally represented as a skeleton with a scythe;
6. murder; murderous character (The Collaborative International Dictionary of English).

У *Longman Dictionary of Contemporary English* знаходимо такі визначення лексеми:

1. the end of the life of a person or animal;
2. a particular case when someone dies;
3. the permanent end of something;
4. a creature that looks like a human skeleton, used in paintings, stories etc to represent the fact that people die (Longman Dictionary of Contemporary English).

В електронному словнику *The Free Dictionary by Farlex* подано такі визначення:

1. the act of dying;
2. the state of being dead;
3. the cause of dying;
4. a manner of dying;
5. a personification of the destroyer of life, usually represented as a skeleton holding a scythe;
6. bloodshed; murder;
7. the termination or extinction of something (www.thefreedictionary.com).

Як бачимо, значення цієї лексеми має досить близьке тлумачення в різних словниках. Семантичним центром поля *death* є такі слова, як *death*, *deadly*, *die*, *dead*.

Семантична класифікація фразеологізмів, які репрезентують концепт *death*, налічує чотири групи:

1. смерть як завершення життя: *to have one's foot in the grave, to be in the article of death, to be at the death door, to be on the brink of death, to linger out one's days to die in one's bed, die with one's boots off, to meet one's end, to breath one's last; as dead as a dodo, as dead as doornail, as dead as Julius Caesar*;

2. смерть як переривання життя: *to make short work of somebody, to send somebody to the skies, to drill a hole in smb, to put under the water, to choke the life out of somebody, to get the chair, to sever one's head, to take the high jump; to lay hands on oneself*;

3. ставлення до смерті: *fear of death is worse than death itself, death takes no denial, there is a remedy for all things but death, death when it comes will have no denial, death is a great leveler, no one can cheat death*;

4. ритуали смерті: *the late lamented; stonedead; dead meat; peace to his ashes; may he rest in peace; the narrowbed; under the sod; the last long home*.

У даних групах також виділилися підгрупи, наприклад група відношення до смерті включає підгрупи «страх смерті» (*fear of death is worse than death itself*), «неминучість смерті» (*there is a remedy for all things but death*), «усі рівні перед смертю» (*death is a great leveler*).

Концепт *death* також семантично реалізується у прислів'ях і приказках, що описують смерть як природний і неминучий процес, який торкнеться кожної людини й якого нікому не вдасться уникнути. У даній групі можливо виділити прислів'я, в яких на рівні внутрішньої форми простежується зіставлення життя і смерті, наприклад: *it is as natural to die as to be born* (померти так само природно, як і народитися); *dying is as natural as living* (померти так само природно, як і народитися); *as*

a man lives, so shall he die (як людина живе, так вона і помре); *all life death does end* (будь-яке життя закінчується смертю); *as soon as a man is born he begins to die* (як тільки людина народжується, вона починає вмирати); *no man has a lease of his life* (ніхто не може продовжити своє життя); *he that is once born, once must die* (хто одного разу народився, зобов'язаний померти); *the first breath is the beginning of death* (перший подих – початок смерті); *a man cannot die more than once* (двом смертям не бувати, а однієї не минути); *death is but a path that must be trod* (смерть – це шлях, який повинен пройти кожен) (The Oxford Dictionary of Proverbs). У наведених вище прислів'ях смерть постає такою ж природньою подією, як народження і життя.

В окрему велику групу пареміологічних одиниць ми виділяємо прислів'я, в яких смерть постає як процес, що зрівнює всіх людей. У даних одиницях широко представлена думка, що перед смертю всі рівні, наприклад: *death makes equal the high and the low* (смерть усіх зрівнює); *death takes no bribes* (смерть не бере хабарів); *he that died half a year ago is dead as Adam* (той, хто помер півроку тому, мертвий наскільки ж, як Адам); *the end makes all equal* (смерть зрівнює всіх); *death levels all men* (смерть зрівнює всіх людей); *death is the great leveler* (смерть – великий зрівнювач) (Український словник АBBYY Lingvo).

У прислів'ях *six feet of grave makes all equal* (шість футів під землею зрівнює нас усіх); *we shall all lie alike in our graves* (ми все будемо лежати однаково у своїх могилах); *a piece of churchyard fits everybody* (шматок землі на кладовищі знайдеться для кожного); *all our pomp the earth covers* (всю нашу пиху земля приховає). Також простежується думка про те, що в землі всі виглядають однаково і нічим не відрізняються один від одного, тобто після смерті всі люди рівні (Середа, 2025: 174).

У нашій класифікації в окрему групу виділено прислів'я і приказки, в яких описується смерть воїнів у боротьбі за свою країну. До цієї групи входять такі прислів'я: *he dies a glorious death who dies for his country* (славною смертю вмирає той, хто вмирає за свою країну); *it is sweet and glorious to die for one's nature land* (солодко і славно померти за свою батьківщину); *a fair death honours the whole life* (порядна смерть робить благородною все життя); *better death than dishonor* (краще смерть, ніж безчестя); *give me liberty or give me death* (дайте мені свободу або краще я помру) (The Oxford Dictionary of Proverbs). Подібне бачення смерті в народному фольклорі притаманне багатьом етносам, оскільки смерть в ім'я

захисту своєї батьківщини у репрезентантів різних етнічних груп уважається величною і хороброю.

В англомовній картині світу знаходить своє відображення думка про те, що хороші люди вмирають рано, молодими. Дана думка, як видно з наведених нижче прислів'їв, приходиться до нас із релігії, де йдеться про те, що Бог забирає до себе найкращих людей. До цієї групи включені такі прислів'я, як *whom God loves best, these he takes soonest* (тих, кого Бог любить найбільше, він забирає швидше); *the good die early, and the bad die late* (хороші люди вмирають рано, погані – пізно); *the good die young* (хороші люди вмирають молодими); *those whom the gods love die young* (ті, кого люблять боги, вмирають рано); *the best go first* (кращі йдуть першими) (Середа, 2025: 175).

Також була виділена група прислів'їв, в яких проводиться протиставлення «смерть старих людей і смерть молодих людей», наприклад: *old men go to death but death comes to young men* (старі люди прямують до смерті, проте смерть приходиться до молодих); *young men may die, but old men must die* (молоді можуть вмерти, але старі повинні померти); *of young men die many, of old men scape not any* (молодими помирають багато, зі старих ніхто смерті уникнути не може); *the old man has his death before his eyes, the young man behind his back* (старій людині смерть дивиться в обличчя, у молодого вона стоїть за спиною) (The Oxford Dictionary of Proverbs).

У всіх перерахованих вище прислів'ях на рівні їхньої внутрішньої форми простежується думка про те, що старі люди неминуче скоро помруть. Однак одночасно із цією думкою висловлюється ще одна: молоді повинні жити, але смерть приходиться і за ними, найчастіше несподівано.

Окрему групу становлять прислів'я, в яких прослідковується думка про те, що «про мертвих говорять або добре, або ніяк». Так, цю групу прислів'їв становлять такі: *not speak ill of the dead* (про мертвих не говорять погано); *speak nothing but good of the dead* (про мертвих говорять тільки хороше); *him who is dead, honor with remembrance,*

not with tears (про мертвих згадує, але не оплакує); *speak only what is true of the living and what is honourable of the dead* (про живих говори тільки правду, про мертвих – тільки хороше); *of the dead say nothing but what is good* (про мертвих говорять тільки добре). До цієї групи також входять прислів'я, в яких знаходить відображення думка, що не варто гірко і довго оплакувати померлих, наприклад: *make little weeping for the dead, for he is at rest* (не оплакував сильно мертвих, вони знайшли спокій); *we must live by the living, not by the dead* (треба жити думками про живих, а не про мертвих); *to lament the dead avails not and revenge vents hatred* (оплакування не повертає мертвих, помста приносить ненависть) (Середа, 2016: 172).

Висновки. Отже, провівши аналіз пареміологічних одиниць із компонентами семантичного поля *death*, ми можемо сказати, що концепт *death* широко представлений в англомовній картині світу. Ми побачили, що в англійській пареміології знаходить своє відображення духовний і релігійний досвід людини, а саме нами виявлено прислів'я, в яких йдеться про те, що смерть – це певний перехідний етап між життям та іншим, небесним, значно кращим світом. Також англійська пареміологія розглядає смерть як неминучий процес, як природне явище, яке торкнеться кожної людини. В англійських прислів'ях і приказках висловлюється думка про те, що перед смертю всі люди рівні, а також думка, що передає ідею про те, що смерть є неминучим закінченням усього – і хорошого, і поганого. В англійській пареміології широко представлено протиставлення, засноване на смерті старих і молодих людей. В окрему групу були внесені прислів'я, що відзначають думку про те, що про мертвих можна говорити тільки позитивно.

Таким чином, концепт *death* належить до багатовимірних ментальних одиниць, що мають широку репрезентативність у національних мовних картинах світу, розкривають самотність національного семіотичного простору і дають змогу визначити особливості етнічних світоглядних орієнтирів та своєрідність світосприйняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астахова Е. В. Репрезентация фрейма «instruction» в различных видах дискурса. *Языковая картина мира: лингвистический и культурологический аспекты* : материалы IV Международной научно-практической конференции, г. Бийск, 16–17 октября 2008 г. Бийск, 2008. С. 206–209.
2. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. Москва : АСТ ; Восток Запад, 2007. 314 с.
3. Батчулуун Д. Лингвокультурологические и лингводидактические аспекты пословиц. *Языковая картина мира: лингвистический и культурологический аспекты* : материалы IV Международной научнопрактической конференции, г. Бийск, 16–17 октября 2008 г. Бийск, 2008. С. 710.
4. Яковлева Е. А. Вербализация концепта «интеллект» в английском языке (на материале фразеологических единиц и пословиц). *Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 9*. 2007. Вып. 1. Ч. 2. С. 178–184.

5. Вук О. Є. Відтворення семантичних концептів «життя» та «смерть» в українських перекладах поезії В. Б. Єйтса. URL : <http://www.confcontact.com/2009ip/vuyek.php/>
6. Український словник ABBYY Lingvo.Pro/ URL : <http://www.lingvo.ua/uk>.
7. Longman Advanced American Dictionary. Harlow : Longman, 2001. P. 17–46.
8. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <http://www.ldoceonline.com/dictionary/life/death>.
9. Oxford Reference. The Oxford Dictionary of Proverbs. URL : <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199539536.001.0001/acref-9780199539536>.
10. Серeda Е. Вербализация концепта «смерть» в английском языке. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2015. С. 173–175.
11. Серeda Е. Представление концепта Death в английской фразеологической картине мира : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2016. 184 с.

REFERENCES

1. Astahova E. V. Rerezentatsiya freyma «instruction» v razlichnyih vidah diskursa // Yazykovaya kartina mira: lingvisticheskiy i kulturologicheskiy aspekti: materialy IV Mezhdunarodnoy nauchnoprakticheskoy konferentsii [Representation of the frame "instruction" in different types of discourse // The linguistic picture of the world: linguistic and cultural aspects: materials of the IV International Scientific Conference] (Biysk, 16-17 oktyabrya 2008 g.). Biysk, 2008. S. 206-209 [in Russian].
2. Popova Z. D., Sternin I. A. Kognitivnaya lingvistika. [Cognitive linguistics] M.: AST: VostokZapad, 2007. 314 s. [in Russian].
3. Batchuluun D. Lingvokulturologicheskie i lingvodidakticheskie aspekti poslovits // Yazykovaya kartina mira: lingvisticheskiy i kulturologicheskiy aspekti: materialy IV Mezhdunarodnoy nauchnoprakticheskoy konferentsii [Linguocultural and linguo-didactic aspects of the proverbs // The linguistic picture of the world: linguistic and cultural aspects: Proceedings of the IV International Scientific Conference] (Biysk, 16-17 oktyabrya 2008 g.). Biysk, 2008. S. 710 [in Russian].
4. Yakovleva E. A. Verbalizatsiya kontsepta «INTELLEKT» v angliyskom yazyike (na materiale frazeologicheskikh edinit i poslovits) [The verbalization of the intellect concept in English (on the material of phraseological units and proverbs)] // Vestnik Sankt Peterburgskogo universiteta. Ser. 9. SPb., 2007. Vyip. 1. Ch. 2. S. 178-184 [in Russian].
5. Vuk O. E. Vidtvorennya semantichnih kontseptiv “zhittya” ta “smert” v ukrayinskih perekladah poezii W. B. Yeats [Reproduction of semantic concepts of "life" and "death" in Ukrainian translations of W. B. Yeats's poetry [Elektronniy resurs] / O. E. Vuk. – Rezhim dostupu: <http://www.confcontact.com/2009ip/vuyek.php>
6. Ukrayinskiy slovník ABBYY Lingvo.Pro [ABBYY Lingvo.Pro Ukrainian Dictionary] [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.lingvo.ua/uk>
7. Longman Advanced American Dictionary. – Harlow: Longman, 2001. – 17-46 p
8. Longman Dictionary of Contemporary English [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.ldoceonline.com/dictionary/life/death>
9. Oxford Reference [Elektronniy resurs] // The Oxford Dictionary of Proverbs. Rezhim dostupu: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199539536.001.0001/acref-9780199539536>
10. Sereda E. Verbalizatsiya kontsepta «Smert» v angliyskom yazike / E. Sereda. // Filologicheskie nauki. Voprosyi teorii i praktiki [The verbalization of the concept of "Death" in the English language / E. Wednesday. // Philological Sciences. Questions of theory and practice] – 2015. – S. 173–175 [in Russian].
11. Sereda E. Predstavlenie kontsepta "Death" v angliyskoy frazeologicheskoy kartine mira: [Presentation of the concept of "Death" in the English phraseological picture of the world:] : dis. kand. : 10.02.04 / Sereda E. – Sankt-Peterburg, 2016. – 184 s. [in Russian].